

Porträtt av Konstens plats

”Hur skulle du definiera konst” och ”Var finns den plats där konsten äger rum?” Dessa två frågor ställde Esther Shalev-Gerz till 38 konstnärer från stadsdelen Bergsjön i Göteborg. Konstnärernas svar och berättelser bildar grundvalen för hennes videoinstallation *The Place of Art* som 2006 visades i två delar, den ena i Bergsjöns Centrum och den andra på Göteborgs Konsthall. Det västerländska konstbegreppet och den västerländska förståelsen av konstens plats som en autonom sfär har konsthistorien igenom diskuterats och kritiserats i olika former – från Robert Smithsons *land art* till Hans Haackes institutionskritik. I *The Place of Art* har Esther Shalev-Gerz satt diskussionen om konstens plats i centrum utifrån en postkolonial kontext med utgångspunkt i nutidens kulturella mångfald. I verket reflekteras över konstens plats utifrån skilda kulturtraditioner sedda genom enskilda individer. Resultatet är en flerskiktad bild av samtidens konstuppfattningar, som pekar ut konst begreppets relativitet och utmanar gängse uppfattningar om vad konst är och var den äger rum.

Rum och plats har stått i centrum för de flesta av Esther Shalev-Gerz’ verk, och framför allt har hon koncentrerat sig på relationer mellan människor som har flyttat från en plats till en annan och deras kontexter. Hennes verk *First Generation* (2004), som gjordes för Mångkulturellt centrum i Botkyrka, handlar till exempel om att man som förstagenerationens invandrare på sin nya bostadsort inte bara lever ett vardagsliv, utan också är tvungen att skapa en ny identitet med ett nytt språk, att påverka sin omgivning och skapa nya gemenskaper.

”Ge mig en fast punkt och jag ska rubba jorden” är ett uttryck som tillskrivs Arkimedes och som påpekar sambandet mellan förankring och utsträckning. Med en fri samtida omskrivning kan man säga att ska man nå ut till världen och beröra den med sina hållningar eller sin uttrycksförmåga så måste man ta sin utgångspunkt i en viss plats. Med detta kan man införstå att leva genom sin dagliga praxis, i sin kropps fysiska placering och utveckling och att forma det rum som man är en del av. Fenomen som migration, landsflykt, turism, ny teknologi med mera relativiserar begreppet om platsen och idag förstår man det hela kanske allra bäst som en konvergens av flera platser. I Bergsjön till exempel, där 60% av invånarna har utländsk bakgrund och där över 100 olika nationaliteter

Portraits of *The Place of Art*

“How would you define art?” and “Where does art take place?” These were the two questions that Esther Shalev-Gerz asked 38 artists from Bergsjön, a district of Göteborg. The answers and stories told by the artists became the foundation for her video installation *The Place of Art*, shown in 2006 as two complementary parts, one in the local centre of Bergsjön and the second in Göteborgs Konsthall. The western concept of art and understanding of the place of art as an autonomous sphere have been discussed and criticized in many forms throughout the history of art, from the land art of Robert Smithson to the institutional critique of Hans Haacke. In *The Place of Art*, Esther Shalev-Gerz has placed the discussion of where art takes place in the centre within a post-colonial context and with a starting point in the cultural diversity of the present day. The work reflects on the place of art within a number of different cultural traditions from the perspective of the individual human being. The result is a diverse picture of the contemporary understandings of art that highlights the relativity of the art concept and challenges the common perceptions of what art is and where it takes place.

Space and place have been central concepts to most of Esther Shalev-Gerz’ works. In particular she has focused on the relation between people who have moved from one place to another and their context. Her work *First Generation* (2004), produced for The Multicultural Centre in Botkyrka, is for instance about the experience of first generation immigrants, how in their new home, apart from living an everyday-life they have to construct a new identity and learn a new language, while at the same time trying to influence their surroundings and forming new communities.

“Give me a place to stand and I will move the earth”. This old quote from Archimedes indicates the connection between implacement and extension. A free and contemporary interpretation could read: If you want to reach out and have a bearing on the world with your ideas or your expressive abilities, it is useful to be rooted in a place. To live and through your daily practice, the physical placement of your body and your means of expression form the space you are part of. Forced and voluntary migration, tourism, new technology and so on have complicated the concept of place, and today it is perhaps best understood as a convergence of different places. In Bergsjön for example, where 60% of the residents are of foreign background, and where more

är representerade är de flestas identitet uppbyggd av flera kontexter och lokaliteter. Men i Bergsjön, genljuder det hos flera av de konstnärer som deltar i projektet, saknas det en plats där man kan mötas kring kulturen, en plats med möjligheter att bedriva konstnärligt arbete, en plats där man kan dela idéer och kommunicera med andra. Deras situation präglas av en tvingande nödvändighet, som ställer förhållandet mellan presentation och representation i ett samhälle i relief. Har man inte en plats varifrån man kan yttra sig är det också svårt att finna den representation och synlighet i en samhällsstruktur som man önskar eller har krav på.

Det finns en retorisk enkelhet i påståendet att bara det finns en plats kan individen påverka sin omvärld. Men etableringen och konstruktionen av till exempel en plats för konst, individens roll och sambandet med kulturella och sociala förhållanden samt politiska agendor är självfallet mer komplext. Vad innebär det till exempel att etablera en konstens plats och hur ska det göras? Vad menar man med konst? Vilka förväntningar och föreställningar ligger i detta? Med vilka offentligheter sammankopplar man konstens plats? I teori och praxis?

Komplexiteten i frågeställningarna avspeglar sig i *The Place of Art*, där privatsfären blandas med den offentliga sfären, inre mentala rum möter yttre fysiska, det virtuella rummet löper samman med det verkliga rummet, och det som är partiellt blir universellt och omvänt. Utgångspunkten är deltagarnas öppenhet berättelser om drömmar och visioner. I *The Place of Art* är deras tal reducerat till korta utsagor och omsatt i korta bildsekvenser, där montaget ackumulation utvidgar perspektivet från det personliga till det mer allmängiltiga. Där finns med andra ord en rörelse från hemmet till offentliga stadsrum, från tanken till dess audiovisuella materialisering.

Själv beskriver Esther Shalev-Gerz sina verk som porträtt av rum; av rum och platser så som de griper in i varandra, formas genom dialog, historia, geografi, kultur, minne och lokalitet, förgången tid, nutid och framtid. Det är i synnerhet rummet, eller platsen, som den framträder mot bakgrund av ett möte mellan olika geografiska kontexter som skapas när människor samlas på en specifik plats.

Med porträtt förstår man oftast en representation som i syntesform skildrar olika aspekter av en person. I bildkonsttraditionen handlar det till exempel om ansiktet. Platsen förbinds däremot ofta med landskapet,

than 100 different nationalities are represented, most people's identities are constructed from a number of different contexts and localities. What is lacking in Bergsjön, according to several of the participating artists, is a cultural meeting place, a place with facilities for their artistic production, a place to exchange ideas and to communicate with others. Their situation is one of urgency, and one that highlights the relationship between presentation and representation in a society. When you don't have a place from where to express yourself, it becomes difficult to obtain the desired or demanded representation and visibility in the wider social structure.

There is a rhetorical simplicity in saying that if there were only a place, the individual would be able to affect his surrounding world. But the establishment and construction of for example a place for art, the role of the individual and the connections with cultural and social circumstances as well as political agendas, is of course far more complex. What does it mean to establish a place for art, and how should it be accomplished? What is to be meant by art? What are the expectations and preconceptions? To what public spheres is the place of art tied, in theory and in practice? The complexity of these questions is reflected in *The Place of Art*, where the private sphere is mixed with the public, where inner mental spaces meet with external physical ones, where the virtual space run alongside the real, where that which is partial becomes universal, and the other way around. The starting point is the openhearted stories of the participants, about their dreams and visions. In *The Place of Art*, their ideas are summed up into short statements and translated into image sequences that when accumulated by the montage serve to expand the perspective from the personal to the general. There is in other words a movement from the private home to the public space of the city, from the thought to its audiovisual materialisation.

Esther Shalev-Gerz describes her own works as portraits of spaces; of spaces and places that overlap, are defined through dialogue, history, geography, culture, memory and locality, past, present, and future. In particular the space or place as it takes shape as a result of the meeting between different geographical contexts that occurs when people come together in a particular place.

By a portrait, we mostly refer to a synthesized representation, describing different aspects of a person, in the tradition of visual art by the person's face. A place on the other hand is most commonly associated with a landscape, a location, a dot on a map. Her statement about making portraits of places thus contains a duality. The

en viss lokalitet, som ett punktnedslag på en karta. I Esthers påstående om att hon skapar porträtt av platser finns således en dubbelhet. Fokuset på människan ersätts vid första ögonkast av en plats, men om man förstår platsen som en konstruktion av människans praxisformer blir det tydligt att hon skapar porträtt av förhållandet mellan människor och rum – av situationer. Esther Shalev-Gerz porträtt slår ned i det som befinner sig vid gränsen, i skärningspunkterna, i mellanrummen mellan platser, i mötet mellan människor, i förhållandet mellan det privata och det offentliga rummet. Det blir ett porträtt av platsens heterogenitet som i fallet med *The Place of Art* inte nödvändigtvis existerar just nu eller är förankrat i en fysisk plats. Det är också tal om erfarenheter och minnen, visioner och önskningar.

En av de aspekter som appellerar till Esther Shalev-Gerz med porträttet är hur man kan skapa ett porträtt med samtida uttrycksmedel. I synnerhet har hon engagerats av hur man skapar porträtt av talandet och lyssnandet, som ett försök att göra tanken handgriplig.

En karaktäristik i hennes praxis är att den placerar sig mellan det att lyssna och det att berätta, mellan bild och ljud. I flera av hennes verk, som till exempel *First Generation*, finns en diskrepans mellan ljudsidan som vi hör och bildsidan som vi ser. Deltagarnas historier är inte synkroniserade med bilderna. På ljudsidan hör vi deras historier, men på bildsidan kan man se deras ansikten i närbilder under det att de lyssnar till sitt eget tal. Mellanrummet mellan det att lyssna och det att tala, mellan bild och ljud adresserar minnet på ett ganska särskilt sätt, med de personliga, kollektiva och politiska implikationer det innebär. Ett reflexivt och samtidigt känsloladdat rum öppnar sig och engagerar betraktaren.

Esther Shalev-Gerz använder samma angreppssätt i *The Place of Art*. Videoprojektionen i Bergsjöns Centrum installerades mittemot ett café i köpcentret som tillsammans med några bänkar alldeles intill verkade att fungera som en mötesplats. Där, mitt i detta officiella kommersiella rum, i ett slags icke-plats som folk dagligen genomkorsar, konfronterades man med ett stumt konstnärligt porträtt av Bergsjöns konstnärer i deras privata hem. Här såg man dem i närbilder och halvbilder lyssna till inspelningar av deras egna definitioner av konst. Bilderna är datorbearbetade och ett citat från den intervjuade konstnären själv är infört i rummet, som ett reducerat statement hämtat ur deras tal, som via sin materiella

focus on the human being has at first glance been substituted for the place, but if the place is understood as being constructed through forms of human practice it becomes obvious that she creates portraits of the relationship between people and spaces, of situations.

Esther Shalev-Gerz' portraits center on things on the edge, on the points of intersection, the spaces in between cities, the meeting between people, the relationship between the private and the public spaces. They become portraits of the heterogeneity of the place, which as in the case of *The Place of Art*, doesn't necessarily have to exist at the time or be tied to a physical location. It is also about experiences and memories, visions and wishes.

One of the aspects of the portrait that appeals to Esther Shalev-Gerz is how it can be constructed using contemporary means of expression. In particular she has been engaged in how to create portraits of immaterial aspects such as speaking and listening, as an attempt to give thoughts a concrete form.

Often her practice is characterized by situating itself between listening and telling, between image and sound. In several of her works, like *First Generation*, there is a discrepancy between the images we are seeing and the soundtrack we are hearing. The stories of the participants are not synchronised with the images. The sounds that we are hearing are their stories, but what we see are close-ups of their faces as they listen to themselves speaking. The in-between space of listening and speaking, between images and sound addresses in a rather particular way the act of remembrance and the personal, collective and political implications which it holds. A space for reflection that is sometimes emotional is opened up and engages the visitor.

Esther Shalev-Gerz uses the same method in *The Place of Art*. The video projection in Bergsjön Centrum is installed in the shopping center across from the café that together with some nearby benches seem to function as a meeting place. There in the middle of the public, commercial space, a kind of non-place where people pass through on a daily basis, we are confronted by silent, artistic portraits of the Bergsjön artists in their private homes. Here we see them in close-ups and medium shots, listening to a recording of their own description and definition of art. The images are computer-edited and quotes from the artists themselves are inserted into the rooms, like summed up statements of their ideas, that by their physical presence in the room make the image balance between the real and the unreal and staged. The lack of wordiness in this part of the work seems to contrast

närvaro i rummet får bilden att balansera mellan det verkliga och det överkligt iscensatta, Ordknappheten i verkdelarna synes stå i kontrast till behovet att bli hörd som konstnärerna ger uttryck för, men gör kanske just därigenom effekten av bilderna starkare. Talets reducerade, stumma textuella karaktär ligger kvar som ett element i mellantexterna mellan sekvenserna, där citat av både kända och mindre kända konstnärer, hämtade från katalogen till den omdiskuterade Parisutställningen *Les Magiciens de la Terre* (1989) är inklippta. Utställningen fick konstnärer från hela världen att mötas och den fick både ros och ris för sin postkoloniala hållning och för valet av konstnärer och uppfattningen om vilken typ av konst konstnärer i tredje världen egentligen företrädde. Citatens närvaro i *The Place of Art* riktar uppmärksamheten på mångfalden i definitionen av konst och blir samtidigt en påminnelse om representationsproblematiken i ett postkolonialt sammanhang.

I motsats till Bergsjödelen, där det skildras vad konstnärerna förfogar över, blir man i den etablerade konstinstitutionen, Göteborgs Konsthall, presenterad för vad som saknas i Bergsjön: en plats för konst. Här hör man deras berättelser som ljudsättning till bildsidan där deras visioner är fritt omsatta och materialiserade i form av 3D-modeller, en teknik Esther Shalev-Gerz här använder för första gången. Installationen består av fyra mindre skulpturalt uppställda projektioner, som var och knyter an till en plats: hemmet, ateljén, kulturhuset och icke-platsen. Modellerna använder delvis samma visuella vokabulär som arkitektoniska modeller, men är både mer förenklande och ”fabulerande”. Man kan betrakta dem som skulpturala modaliteter i en virtuell rumsproduktionsprocess där idén om platsen ännu primärt utvecklar sig i tiden. Det är deltagarnas privata drömmar och utopier, som i likhet med bildernas flytande karaktär ännu inte finns inom räckhåll.

Mellanrummet mellan det att lyssna och det att tala, mellan bild och ljud är i *The Place of Art* understruket via ett extra element: en fysisk resa mellan Götaplatsen i Göteborgs centrum och Rymdtorget i den mer perifera stadsdelen Bergsjön. Uppdelningen av verket handlar inte bara om att sätta de två platserna på kartan, även om det kunde ha den effekten i och med att några människor kanske för första gången satte sin fot i Bergsjön eller på Göteborgs Konsthall. Betydelsen ligger emellertid snarare i rörelsen från den ena platsen till den andra, i resan genom det

with the need to be heard that the artists are expressing, but this might serve to give the images a stronger impact. The summary, silent textual character of the statements is repeated as an element in the intertitles, where quotes, from both famous and not so famous artists, gathered from the catalogue of the much debated Paris exhibition *Magiciens de la Terre* from 1989 are inserted. That exhibition brought together artists from all over the world and received both praise and criticism for its postcolonial strategies and for the selection of the artists and the type of art the third-world artists were seen to represent. The presence of these quotes in *The Place of Art* brings attention to the diversity of definitions on art and at the same time serve as a reminder of the problem of representation in a postcolonial context.

In contrast to the Bergsjön part of the work, which makes visible that which the participating artists already have, the established art institution, Göteborgs Konsthall, show that which they don't have, a place for art. Here, their stories can be heard as a soundtrack to the images where their visions are freely interpreted and materialised in the form of 3-d models, a technique that Esther Shalev-Gerz here is using for the first time. The installation consists of four smaller sculpturally arranged projections, which each connects to a place: the home, the studio, the cultural center, and the non-place. The models partly utilize the same visual vocabulary as architectural models, but are both more simplified and more narrational. They can be viewed as sculptural modalities in a virtual spatialisation where the idea of the place still primarily unfolds through time. It is the private dreams and utopias of the participants, that connecting to the floating character of the images are still out of reach.

The space between the heard and the spoken, between image and sound has in *The Place of Art* been underlined through an additional element, a physical trip between the central Götaplatsen square in Göteborg, and Rymdtorget in the more peripheral area of the city that is Bergsjön. The splitting of the work is not only about putting the two places on the map, even if it could have that effect since for some people it might be the first time in Bergsjön, or at Göteborgs Konsthall. The meaning rather lies in the movement from the one place to the other, in the trip through the urban landscape. As a viewer you are forced to add up the two locations and parts of the work in order to get a total perception, you are engaged in an action where the totality, that might be intangible, illustrates the present situation of the participants. Through the activation, the content of the work is reflected back

urbana landskapet. Som betraktare nödgas man sammanfatta de två punkterna och verkdelarna för att kunna få en samlad bild, man engageras i en handling där helheten, som kanske är svårgripbar, avspeglar deltagarnas situation. I aktiveringen reflekteras verkets innehåll tillbaka på betraktaren och man positioneras som aktiv, ansvarig, aktör i den sociala och politiska diskurs som strukturerar bägge platser.

I sina reflektioner kring platsen och rummet citerar Esther Shalev-Gerz Michel Foucaults tankar om spegeln som gränserfarenhet mellan utopi och heterotopi, där heterotopin i motsats till utopin är en verklig plats som fungerar som en form för motpositionering i samhället. Låter man sig inspireras av detta i förhållande till *The Place of Art* kan man kanske betrakta verket som spegeln eller den virtuella punkten som man både befinner sig i och står ovanför. Det är både en plats, eller någonting man betraktar från en plats, som i perceptionsakten på en gång blir verkligt och överkligt. Verkligt i det att de kulturella sociala och politiska kontexterna varav deltagarna i verket och betraktarna är en del träder fram och glider samman; överkligt eftersom platsens existens i just den konstruktionen är betingad av en reflektionsyta. I kraft av verket som porträtt och spegel kan vi i bästa fall vända blicken mot oss själva och återskapa oss på nytt.

Fortsätter man den här läsningen kunde man hävda att tillbakablickandet och rekonstruktionen av oss själva gäller alla som kommer i beröring med verket, såväl de konstnärer som intervjuas, betraktaren som de samarbetspartners som var involverade. Alla blir deltagare och har en del i hur platsen där de är placerade formas. Detta betyder: vi kan medverka till att påverka de offentliga rum som vi är en del av utifrån den läsning av verket vi har gjort, om vi väljer att se verket som ett porträtt av Bergsjön och den kulturella rikedom som finns där, en kritik av den bristande representationen av personer med annan etnisk bakgrund inom kulturinstitutioner och i samhället generellt, eller som en hyllning till konstens mångfald och betydelse för människan. Förutsättningen är bara att vi lyssnar till det som blir sagt, att vi betraktar bildernas detaljer och olikheter.

Lene Crone Jensen

Övers. från danska av Johan Öberg

on to the viewer who is being positioned as an active, responsible actor in the social and political discourse that shapes both the locations.

In her reflections on place and space, Esther Shalev-Gerz is quoting Michel Foucault's ideas of the mirror as a border experience between utopia and heterotopia, where heterotopia unlike utopia is a real place that functions as a form for counter positioning in society. If you view *The Place of Art* through these terms you might be able to see the work as the mirror or the virtual point that you are at the same time situated within and watching from the outside. It is both a place, and something you view from a place and that through the act of perception at the same time become real and unreal. Real in the sense that the cultural, social and political contexts that both the participants of the work and the viewers are a part of appear and merge; unreal in the sense that the existence of the place in exactly that construction is the result of a reflection surface. By viewing the work as portrait and as mirror we can hopefully turn our attention to ourselves and reconstitute ourselves a new.

If we continue that interpretation we can claim that the returned attention and the reconstitution of ourselves is valid for all who come into contact with the work, both the artists who are interviewed, the visitor and the collaborating parties that have been involved. Everyone becomes participants and play a role in shaping the place where they are situated. In other words, we can contribute to and influence the public spheres that we are part of through the reading of the work that we have just made, whether we view it as a portrait of Bergsjön and the cultural richness that exists there, a critique of the lack of representation of people with a different ethnic background in cultural institutions and society in general, or as a celebration of the diversity and significance of art for humanity. The only condition is that we listen to that which is being said, that we pay attention to the details and diversity of the images.

Lene Crone Jensen

Translated from Danish by Joel Nordqvist and Lene Crone Jensen